

Jaume Salvà i Lara

La qüestió fuig de la simplicitat extrema. No es pot reduir a qüestions pressupostàries ni a talents innats. El cinema és —no ho oblidem— un mitjà, un suport de plàstic que per ell tot sol no té més valor que el seu cost. Amb ell el realitzador i el seu equip creen un producte final que, lògicament, pot ser de diverses naturaleses i resultats. De cap manera es poden donar per vàlides afirmacions com “l'únic cinema bo és l'americà” o “el cinema només serveix per fer doblers” perquè reduïm una de les arts més completes i complexes a un tipus i una finalitat.

Conec gent que té idees, però no les intenta posar en pràctica —o el que és el mateix: traduir-les a imatges— perquè no tenen doblers. Com si per fer cinema es necessitassin més doblers que els que qualsevol jove gasta en tres o quatre dissabtes de marxa nocturna! Bé, de fer una pel·lícula de 35 mm, ja ni en parlen, però sí que la farien en 16 mm, perquè creuen que els avantatges d'aquesta format són superiors a les d'un format més petit. Això si parlem del camp aficionat.

Un exemple a la
contra del cinema
independent:
Air Force One

Si entrem en l'àmbit del cinema professional, comercial, la cosa no varia de conseqüències: s'ambiciona el que no es té a mà. Hi ha uns senyors que fan pel·lícules com qui fer pets, i les fan ben fetes, perfectes formalment —em referesc als habitants del bosc encantat—; aquestes pel·lícules s'imposen a tot el món i la gent es pensa que no és possible cap altre tipus de cinema. Aquell és el que anomenaria cinema perfecte, que marca els cànons a seguir. Els altres cinemes serien els imperfectes, els que no donen la talla, els que imiten, els que fracassen.

Per a mi el qualificatiu d'imperfecte aplicat al cinema no hollywoodià em pareix, abans que despectiu, mereixedor d'una reivindicació. Coincidesc amb García Espinosa: “Avui dia un cinema perfecte —tècnicament i artísticament aconseguit— és quasi sempre un “cinema reaccionari”. Això no és nou, al llarg de la història de l'art sempre hi ha hagut la dialèctica art oficial i art subterrani. Curiosament al cap del temps sempre

(sic) ha estat el subterrani el que ha aportat més a l'art posterior. L'art oficial, perfecte —sempre vinculat al clasicisme— esdevé mecànic, rutinari i víctima del seu propi narcisisme.

És des de la consciència d'imperfeció que podem avançar. Imitant, anant darrere un altre, mai estarem davant. I, evidentment, si quedam mans plegades davant la impossibilitat de fer “la pel·lícula més cara de la història” tampoc no farem res.

Cada cultura té el seu suc on mullar-hi el pa. No me malinterpreteu: no estic parlant ni de mercantilisme, ni de nacionalisme. Però tanmateix amb un poc de fang es pot fer una obra mestra, tant o més valuosa —culturalment— com la creada amb bronze caríssim.

En un article de fa alguns anys el company d'afició García comentà *Fresa y chocolate* (per cert, us recomanà la lectura del seu guió a la revista *Viridiana* núm. 7). Es tracta d'una pel·lícula cubana i políticament comunista —essent cubana no pot ser d'altra forma— però crítica amb el sistema castrista. La profunditat del film, però, arriba a ser tanta que està plena d'altres temes, alhora cubans i universals. Aquí hi ha el cinema imperfecte que reivindica. És la història poc convencional, sense més pretensions que les que aconsegueix assolir. Els actors no són guapíssims maniquís ni els perso-

natges són plans i estereotipats, ni tan sols són falsament rodons. Una producció que, precisament pel seu caràcter poc perfecte, ha tingut un èxit considerable fora de les fronteres cubanes.

Deixem els grans i necessàriament feliços finals per als perfectes. El cinema imperfecte es crea mostrant el procés dels problemes, la riquesa de subconflictes i relacions que s'estableixen tant a l'interior del film —en la trama— com a l'exterior —durant el

rodatge i producció. El cinema que només es dedica a celebrar els resultats no m'interessa perquè s'aconsegueix sense res més que una bona bossa i la tècnica en eixut, esdevenint un cinema autosuficient i contemplatiu.

El cinema aquí reivindicat fuig del missatge moralista i bloquejador de la participació intel·lectual de l'espectador, del que deixa clar quina és la postura vàlida davant el que està succeint, del maniqueïsta que simplifica la realitat: bons i dolents, indis i vaquers. El cinema imperfecte hauria de mostrar o proposar el problema, sense impregnar-lo de judicis excessius, deixant que l'espectador completi l'obra d'art en el seu cap, que pugui analitzar ell mateix els elements per entendre el film a la seva manera.

L'ambigüitat davant la ciència exacta. ♦

Edmond O'Brien: Això és l'Oest, senyor Ramsom, i aquí, quan els fets es converteixen en llegenda, no és bo imprimir-los.

L'home que va matar Liberty Valance, de John Ford